

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta

Ústav řeckých a latinských studií

Klasická filologie

Autoreferát (teze) disertační práce

Mgr. Bořivoj Marek

LITERÁRNÍ TEXT VE VÝUCE LATINY

Literary Analysis in the Latin Language Instruction

Školitelka: doc. PhDr. Eva Kuťáková, CSc.

2021

Tato práce vychází ze současného stavu výuky latinského jazyka na gymnáziích a reaguje na urgentní potřebu **vytvořit teoreticko-metodologický podklad pro didaktiku římské literatury a středoškolskou literární výchovu postavenou na dílech římského písemnictví.**

V úvodu je proto vytyčen cíl, a sice popsat možnosti výuky římské literatury a pokusit se představit didaktiku římské literatury jako moderní vědní obor, jemuž se zatím ani v zahraničí nevěnuje náležitá pozornost, a v jistém ohledu nově konstituovat literární výchovu jak na základě původních textů římských autorů, tak za pomoci překladů. Počet hodin latiny na gymnáziích se bude těžko ještě někdy zvyšovat, a uznáme-li evidentní fakt, že latina není pouze jazyk, je třeba zamýšlet se nad tím, jak alespoň na elementární úrovni vpravit do hodin latiny i literární výchovu a jak římskou literaturu na malém prostoru středoškolské výuky žákům prezentovat.

Druhá kapitola poskytuje **výčet důvodů, proč se zabývat římskou literaturou, a ukazuje, co jedinečného a obohacujícího žákům středních škol přináší.** Jde především o pevné sepjetí dnešního (kulturního) světa a antiky – to lze využít například při naplňování průřezových témat Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia; o výjimečnost římské literatury jako první evropské „odvozené“ literatury a o vysokou uměleckou hodnotu jejich kanonických děl; o její formativní a psychagogické funkce a schopnost vychovávat žáky k tvořivému pochopení jazykového projevu.

Třetí kapitola ukazuje, **jak přesvědčení o kvalitách římské literatury reflektovali při četbě římských autorů vyučující v našich zemích v období od druhé poloviny 19. století do současnosti,** co považovali za důležité, jak četbu podporovali a k čemu žáky vedli. V období do druhé světové války jsme zaznamenali především tyto tendence:

- snižování rozsahu četby (postupně se odstupuje od četby celých děl nebo vybraných delších úseků z nich, tj. ucelených knih či zpěvů, a přechází se pouze k jejich částem); s tím souvisí vznik tzv. školních vydání a čítanek (cca od počátku 20. století) a tematicky vymezených komentovaných výborů (od 20. let);
- používání komentářů a dalších lexikálních i gramatických pomůcek;
- zavádění četby některých děl v překladu (návrhy se objevují již na počátku 20. století);

- a dokonce k úvahám o četbě textů uměle vytvořených: ty se však realizovaly až po válce;
- stále zřetelnější orientaci nejen na římské písemnictví, ale i na latinská díla z období středověku a humanismu, třebaže se díla těchto období zatím ponechávala především k četbě domácím.

Snažili jsme se zachytit rovněž metodická pochybení a nedobrou praxi, abychom s jejich vyloučením naznačili správnější cestu. Historická část práce tak poskytuje důležité závěry týkající se užívaných pomůcek a metod, čtených autorů a jejich specifík i vztahu žáků k četbě. Dospěli ke zjištění, že základní schéma četby je velice konstantní a konzervativní. Dochází pouze k zmenšování rozsahu. V průběhu sledovaného období nastalo několik výrazných zlomů: v prvním období, zhruba do první světové války, se četla díla celá nebo alespoň jejich podstatné části. K první citelné změně došlo v prvním poválečném desetiletí, kdy se postupně přecházelo k četbě rozsáhlejších vybraných pasáží, což umožňovaly již existující čítanky. Výrazný přelom přišel s úpravou z roku 1933, kdy se nejen drasticky snížil rozsah četby, ale poprvé se do jejího rámce zahrnují i jednotlivé věty, drobné úryvky a upravované texty z učebnic. Rozšiřuje se však repertoár, a to o ukázky z římské komedie, výběr z nápisů, ukázky odborné literatury, ale zejména o literaturu přesahující hranice antiky – ukázky ze středověkého a humanistického písemnictví, především domácí provenience. Se zmenšováním rozsahu jde ovšem ruku v ruce také omezení možnosti hodnotit dílo jako umělecký celek, tedy zmenšení prostoru pro tvořivý přístup k literatuře.

Tato zjištění posloužila při úvahách, jak by četba měla vypadat dnes:

- výuka latiny se nesmí zaměřovat pouze na jazyk;
- učitel musí být obeznámen s rozličnými metodami výuky latiny a jejich výhodami a nevýhodami pro studium literárního textu a mít po ruce pomůcky, které by výuku usnadňovaly a byly pro žáky dostatečně přitažlivé;
- četba vybraných textů musí být vykládána nejen z hlediska jazykového, ale i literárně-teoretického a estetického, při čemž je učitel žákům spíše průvodcem než přímým zprostředkovatelem;
- antická literatura musí být uváděna v odpovídajícím kulturním kontextu a srovnávána s moderní literaturou a kulturou;

- ve větší míře je třeba přihlížet k recepci;
- žáci musí být soustavně vedeni k samostatnému (kritickému) myšlení;
- je třeba více dbát na mezipředmětové vztahy;
- je třeba více zohlednit průřezová témata RVP G.

Čtvrtá kapitola rozebírá z hlediska literární výchovy relevantní dokumenty vymezující obsah vzdělávání. Jsou to především Rámcový vzdělávací program pro gymnázia z roku 2007,¹ dodatek pro výuku latinského jazyka uveřejněný na webu Výzkumným ústavem pedagogickým² a Podkladová studie Národního ústavu pro vzdělávání.³ Z kapitoly vyplývá, že latina je v současnosti brána jen jako „doplňující vzdělávací obor“ a její vzdělávací obsah definuje pouze zmíněný dodatek, nikoliv vlastní RVP G. Proto nebývá v ŠVP obvykle zařazena jako předmět povinný, ale jako nepovinný či volitelný. Učitelé mají sice při tvorbě tematických plánů značnou volnost, ale v praxi se nejčastěji setkáváme s tradiční koncepcí, tj. vyučovat jazyk a podle počtu hodin dospět k četbě jednoduchých textů. V takto koncipované výuce je těžištěm jazykové vzdělávání a jen příležitostně se hovoří o realitách, dějinách a kultuře starověkého světa, přičemž literatura mívá zdaleka nejmenší prostor. To ovšem novějšímu pojetí literární výchovy neodpovídá a ve výuce se nelze omezit pouze na kognitivní cíle. Stejně tak nelze vystačit s pouhým deklarováním afektivních cílů, které jsou i vzhledem k věku žáků, kteří se latinu začínají učit, pro rozvoj osobnosti zásadní. Mělo by se tedy usilovat o takovou výuku latiny, při níž se výklad gramatiky omezí na základní znalosti a neznámé mluvnické jevy se budou doplňovat přímo při četbě, a to především na lexikální bázi. Cílem tohoto přístupu je co možná nejužší a nejpřirozenější spojení klasické výuky jazyka s literární výchovou.

Cíle literární výchovy v předmětu latinský jazyk je však třeba formulovat ještě přesněji. Tomu se věnuje pátá kapitola, jež rozebírá jak cíle kognitivní (schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosažení vlastních cílů; schopnost tvorby (správného) úsudku; schopnost i dovednost lépe pochopit a užívat mateřský jazyk; schopnost aplikovat poznatky o latině umožňující vhled do lexika i do hlubších struktur moderních jazyků; schopnost aplikovat poznatky z literární teorie a historie a rozvoj pozitivních volných vlastností,

¹ <http://www.nuv.cz/file/159>.

² <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/N/372/LATINSKY-JAZYK.html>.

³ <http://www.nuv.cz/file/3633>.

zvláště důkladnosti a pečlivosti), **tak afektivní** (koncept *humanitas*; otázka literárního vzoru a ovlivňování charakteru žáků; psychodiagnostická, psychoterapeutická a psychagogická úloha literární výchovy; komunikace s literárním dílem; interkulturní výchova). Kapitola se věnuje také **rozvoji dalších dovedností** (literárně-teoretická analýza a rozvoj estetického citění a představivosti). Výsledná formulace cílů zní:

- Žáci budou dobře zvládat všechny úkony spojené s jazykovou prací s jednodušším latinským nebo jakýmkoliv překladovým textem. Měli by být schopní náležitě užívat prostředků mateřského jazyka, být pečliví a spoléhat na svůj úsudek, vycvičený tréninkem právě při práci s intelektuálně stimulujícími textovými materiály. Budou také vybaveni rozumnou mírou literárně-historických a teoretických poznatků, a budou tedy naplňovat cíle KOGNITIVNÍ.
- Žáci budou schopni a ochotni brát si ze čtených textů pozitivní vzory a příklady, které je povedou k toleranci a empatii a dalším kladným vlastnostem. Emoce, které během četby prožijí, přispějí k tomu, že se text stane součástí jejich trvalého vnitřního „afektivního a estetického portfolia“, naplní tedy cíle AFEKTIVNÍ
- Žáci budou schopni obě složky, kognitivní a afektivní, přirozeně spojovat a kombinovat a pokud možno bezprostředně na základě vlastní četby, vlastních pocitů, dojmů a poznatků chápat sdělení textu a jeho význam pro západní kulturu i pro současnost. Budou schopni texty kriticky posoudit a srovnat s texty jiných literatur a období a zaujmout životní postoje, k nimž přispějí právě dojmy a poznatky z četby římské literatury.

Hlavní úkol disertace, jímž se zabývá kapitola šestá, **spočívá ve vypracování komplexního teoreticko-metodologického podkladu pro práci s latinským nebo překladovým literárním textem a v představení celého procesu literární výchovy na této bázi založené**. Splnění tohoto úkolu nejen přispívá k legitimizaci didaktiky římské literatury jako svébytného vědního oboru, ale především poskytuje učitelům latiny návod, jak si při výuce římského písemnictví počínat. Brali jsme při tom ohled na moderní pojetí didaktiky literatury v českém jazyce a didaktiky (literatur) cizích jazyků, a vycházeli proto z modelů zpracovaných pro živé jazyky i pro českou literaturu. Ty jsme ovšem museli pro práci s literaturou římskou výrazně upravit, rozšířit a doplnit. Formulovali jsme tyto fáze modelu literární výchovy:

- Evokace a motivace (první fáze práce s literárním textem, kdy je nutno vzbudit zájem žáků a vhodně je seznámit s látkou – poslouží např. recepce tématu ve výtvarném umění a multimédiích nebo relevantní proslulé citáty z římské literatury; dále lze k motivaci využít např. paratexty, krátké hry a připomenutí znalostí z jiných předmětů)
- Příprava ke čtení (je třeba uvážit jak přípravu jazykovou, tak literárně-historickou propedeutiku)
- První, informativní čtení a kontrola porozumění (prvotní porozumění textu; ověřuje se jednoduchými otázkami)
- Druhé čtení a hlubší proniknutí do textu (před definitivním překladem a interpretací by měl vyučující žáky postupně směřovat od porozumění na lexikální úrovni, proniknutí do struktury textu přes žánrové určení, stanovení dějové linie v narativním i dramatickém textu, určení a rozestavení postav, jejich charakteristiku apod. až k pochopení smyslu čteného.
- Překlad a interpretace (je třeba se zaměřit na: otázku literární komunikace; vztah čtenáře a textu; aktivaci intelektové i emoční složky osobnosti a vznik emocí jak estetických a morálních, tak intelektuálních; minimální roli učitele; roli překládání; kontextualizaci; intertextuálnost ad.)
- Shrnutí, diskuse a hodnocení (v této fázi žáci musí již dospět k syntéze věcných i emočních složek literární výchovy a naplnit cíle kognitivní i afektivní; žák by měl získat také vhodně strukturované znalosti, které snadno a trvale uchová v paměti; hlavní hodnotící nástroj = diskuse; dále i písemné hodnocení textu)
- Rozvíjející činnosti (tyto aktivity posilují vztah žáků k učení, zvyšují zájem o daný předmět a vedou k propojování poznatků uvnitř předmětu i v širším, mezipředmětovém rámci, jsou to např.: dramatizace / dialogizace textu; recitace; didaktické hry; film a záznamy divadelních představení; hudba; výtvarné aktivity; recepce římské literatury v literatuře domácí i světové; a především vlastní tvůrčí literární činnost)

V gymnaziální výuce není pokaždé možné ani nutné zahrnout do literární výchovy všechny vymezené kroky. Vždy je ale nezbytné, aby učitel usiloval o ústrojnou syntézu kognitivní a afektivní složky. Žák si pak musí stejnou měrou zažít a prožít čtený text i osvojit fakta založená

na souvislostech. Zároveň je třeba, aby svou výchovu průběžně reflektoval, tj. byl schopen uvědomit si zdroje estetického prožívání a dobrat se aktu estetického hodnocení a dialogu s dílem a autorem. Reflexe bývá velmi náročná a mnohdy proveditelná jen částečně. Reflektovat můžeme totiž kromě intelektuálního poznání i často těžko sdělitelné a kontrolovatelné emocionální prožitky a vnitřní děje, které nebývají doprovázeny zřetelnými projevy, změnami v chování, v myšlení, názorech, citech hned po četbě a výkladu, ale obvykle až po čase. V této kapitole jsme stanovili také **hlavní metody práce s římskou literaturou** (upravená gramaticko-translační metoda s prvky dalších přístupů vedoucích k aktivizaci a tvořivé činnosti žáků) **odvíjející se od časových a rozvrhových podmínek a zdůraznili překládání jako neopominutelný základ didaktické práce s uměleckým textem**. Pro **výběr textů** jsme doporučili, aby se učitelé snažili žáky co nejvíce zapojit do volby, aby vzhledem k času sahalí spíše k menším formám a vhodně ohraničeným pasážím z rozsáhlejších děl a rozhodně nezanedbávali poezii, neboť právě ta nabízí nepřeborné množství čtenářských zážitků a silně stimuluje estetické vnímání. Ukázali jsme, že je možné úspěšně volit ukázky ze všech žánrů římské literatury.

Abychom teoretická východiska potvrdili uplatněním v praxi, vytvořili jsme v sedmé kapitole **osmnáct návrhů na zapojení literární výchovy zaměřené na římskou literaturu do hodin latiny**. Jsou ve vyváženém poměru určeny jak pro začátečníky a mírně pokročilé, tak pro zdatné latináře (10 : 8). Velkou pozornost jsme mezi návrhy věnovali malým formám, neboť ty představují drobnou literární jednotku, s níž je obvykle možné i v originále pracovat bez větších obtíží. U všech návrhů jsme se snažili nabízet žákům co nejvíce příležitostí k sebevyjádření a k vlastní kreativní činnosti, a naplňovat tak co nejlépe koncept literární tvořivé expresivity. Při práci s originálními texty to bylo mnohem obtížnější než u ukázek v překladu, avšak zcela se zbavit jednoho z pilířů výjimečnosti římské literatury, latiny samotné, jsme rozhodně nechtěli. Kde to tedy alespoň v určité míře bylo možné, snažili jsme se zařazovat tvůrčí aktivity, jako jsou fabulace příběhu, tvorba výtvarného díla inspirovaného textem, přiřazení vhodného titulu k textu, převody báseň – próza a *vice versa* apod. V jiných případech jsme zůstali u tradičnější kreativně-interpretáční a analytické práce a zaměřovali se na recepci a intertextualitu. Velký důraz jsme kladli na fakt, že pracujeme s uměleckou literaturou. To si žáci musí uvědomit, resp. zažít. Ideálním výsledkem takové práce bude, jestliže v sobě každý žák objeví alespoň „kousek umělce“, nebo přinejmenším pocítí, jaká je moc a síla slovesného umění. Kromě toho jsme se pokoušeli nenásilně zdůrazňovat jeden

z hlavních přínosů římské literatury, morální exemplárnost (např. téma *humanitas*), co nejčastěji se vžívá do mysli a představ současných gymnazistů a přicházejí s tématy, která by u nich mohla najít odezvu (horror, komedie, epičtí hrdinové, Catullova milostná poezie ad.).

Při stanovování cílů, sestavování návrhů, i při vytváření modelu literární výchovy jsme se kromě odborné literatury opírali o vlastní desetiletou praxi středoškolského učitele a o zkušenosti kolegů latinářů vyplývající z dotazníku „Výuka latiny na gymnáziích“. Z nich a z poznatků získaných během psaní práce vyplynuly např. tyto skutečnosti:

- Je nezbytné, aby učitelé latiny explicitně zařadili literární výchovu mezi cíle své výuky.
- Stále je třeba myslet na to, že nejlepší službu vykonáme, dokážeme-li zcela přirozeně propojovat jednotlivé složky výuky, tj. jazyk, literaturu, kulturní a historické reálie. Literární výchova nesmí být v žádném případě vnímána jako doplněk, osvěžení, zábava apod., což plyne ze skutečnosti, že žádná společnost nepotřebuje jazyk jen pro zábavu a běžnou komunikaci, ale také k vlastnímu kulturnímu růstu a obohacení.
- Bylo by třeba vytvořit novou čítanku, přizpůsobenou současným podmínkám, jež by obsahovala především kratší útvary a malé formy.
- Je vhodné aktualizovat kánon obvyklých školních autorů a přizpůsobit jej dnešním žákům a jejich zálibám.
- Římská (a obecně antická) literatura zaujme žáky obvykle jen tehdy, když v ní naleznou souvislost se svou přítomností a životní realitou, když se nějak dotkne jejich nitra.
- Přestože hlavním úkolem latinské literární výchovy je dosahování afektivních cílů a formování osobnosti žáků, nelze při ní podléhat modernímu trendu odklonu od faktografie. Vhodně propojené a smysluplné poznatky jsou nepostradatelné.
- Je třeba z „největšího nepřítele“, tj. audiovizuálního světa, učinit spojence a využít kreativity a schopností studentů v této oblasti ke zpestření a rozšíření literárně-vzdělávacích a literárně-výchovných činností.
- Promyšlená, dostatečně obsáhlá a pro žáky inspirativní práce s římskou literaturou by mohla ztraktivnit předmět latinský jazyk na středních školách, upevnit jeho postavení, nebo dokonce zvětšit jeho místo a úlohu v ŠVP.

Výběrová bibliografie:

Primární

Primární latinské texty pocházejí z elektronické databáze:

Bibliotheca Teubneriana Latina

(<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/btl/html>)

Sekundární

- ALBERT(OVÁ) M.-C. – SOUCHON, M. (2000). *Les textes littéraires en classe de langue*. Paris: Hachette.
- ALBRECHT, M. von (1997). *A History of Roman Literature: From Livius Andronicus to Boethius*. Leiden – New York – Köln: Brill. [revize: Gareth Schmeling, překlad: Frances a Kevin Newmanovi (Vol. I), Ruth R. Caston(ová) a Francis R. Schwartz (Vol. II)].
- ALBRECHT, M. von (2015). 'Quid litterae Latinae ad homines educandos conferant'. *Mantinea*, 1; 73-99.
- ANCONA(OVÁ), R. (2007). *A Concise Guide to Teaching Latin Literature*. Norman: University of Oklahoma Press.
- BARTHES, R. (1970). 'L'ancienne rhétorique' [Aide-mémoire]. *Communications*, 16, *Recherches rhétoriques*; 172-223.
- BENTON, P. (1999) 'Unweaving the Rainbow: Poetry Teaching in the Secondary School I'. *Oxford Review of Education*, 25/4; 521-532.
- BÍLEK, P. A. (2020). 'Proč je důležité učit literaturu – Teze, jež patří přitlouci na dveře sborovny'. A2, 15/2020. On-line: <https://www.advojka.cz/archiv/2020/15/proc-je-dulezite-ucit-literaturu> (1. 3. 2021).
- BLOOM, H. (2000). *Kánon západní literatury*. Praha: Prostor. (překlad: Martin Pokorný a Ladislav Nagy).
- BOLGAR, R. R. (1954/⁵2004). *The Classical Heritage and its Beneficiaries*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BRAGUE, R. (1994). *Evropa, římská cesta*. Praha: Pedagogická fakulta UK. (překlad: Karel Thein).
- BUBENÍČKOVÁ, P. (2014). *Didaktika literatury*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové.
- CENEK, S. (1971). 'K literární historii v literární výchově na středních školách'. In: V. Dostálová (ed.), *O literární výchově* (sborník statí). Praha: SPN; 61-67.
- CULLER, J. (2020). *Teorie lyriky*. Praha: Karolinum (překlad: Martin Pokorný).
- CURTIUS, E. R. (1998). *Evropská literatura a latinský středověk*. Praha: Triáda. (překlad: Jiří Pelán, Jiří Stromšík a Irena Zachová).
- ČADKOVÁ, D. (2020). *Oslnění hellénským sluncem: Recepce antiky v české literatuře v letech 1880–1914*. Praha: Filosofia.
- ČÁP, J. – MAREŠ, J. (edd.) (2001). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- ČENĚK, J. (1935). *Příručka středního školství pro rodiče a žáky*. Turnov: Jan Jiránek.
- DEAGON(OVÁ), A. (2006). 'Cognitive Style and Learning Strategies in Latin Instruction'. In: J. Gruber-Miller (ed.), *When Dead Tongues Speak: Teaching Beginning Greek and Latin*. Oxford: Oxford University Press; 27-49.

- DESCARTES, R. (1701/2011). *Regulae ad directionem ingenii. Cogitationes privatae*. Hamburg: Felix Meiner Verlag.
- DOSTÁLOVÁ, V. (ed.) (1971). *O literární výchově* (sborník statí). Praha: SPN.
- DURDÍK, P. (1887). 'Jednání o osnově a instrukcích pro jazyk latinský na 1. sjezdě profesorském v Praze 1886.' *Krok*, 1; 106-107, 156-158.
- ECO, U. (2004). *Meze interpretace*. Praha: Karolinum. (překlad: Ladislav Nagy).
- ECO, U. (2007). *Dějiny ošklivosti*. Praha: Argo. (překlad: Iva Adámová).
- FIÉVET, C. (2015). 'Quemadmodum usus sermonis Latini in schola viam ad legendum planiorem brevioraque aperire possit'. *Mantineia*, 1; 305-327.
- FRITSCH, A. (2002). 'Fabeln im Lateinunterricht'. In: *Fabeln und Parabeln im fächerverbindenden Unterricht (Interdisziplinäre Forschung u. fächerverbindender Unterricht)*, Bd. 10. Ludwigsfelde: Ludwigsfelder Verlagshaus: 136-167.
- FUXOVÁ, K. (1918). 'Zrušení monopolu klasických jazyků'. *Věstník českých profesorů*, A25/1918; 164-167.
- FÜRST, K. (1929). 'K výběru latinské četby na gymnasiích a reálných gymnasiích'. *Sborník přednášek*; 398-402.
- GAVORA, P. (1992). *Žiak a text*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- GERMUŠKOVÁ, M. (2003). *Literárny text v didaktickej komunikácii*. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied PU v Prešove.
- GROH, F., (1901-1902). 'Některé tužby učitele klasické filologie'. *Věstník českých profesorů*, 1901-1902/9; 340-343.
- GROH, V. (1924). 'Latinská četba na reformním reálném gymnasiu'. *Střední škola*, 4; 305-309.
- HABINEK, T. (2005). 'Latin Literature between Text and Practice'. *Transactions of the American Philological Association*, 135 (1): 83-89.
- HAKENOVÁ, A. (1960-1961). 'Diskuse k návrhům nových osnov cizích jazyků'. *Cizí jazyky*, 4; 310-311.
- HALIŠKA, J. – MAREŠ, J. (1997). *Jak žáky hodnotit*. Brno: Moravské gymnázium.
- HAUSENBLAS, O. – KOŠŤÁLOVÁ, H. (2006). 'Co je E-U-R'. *Kritické listy*, č. 23; 57-59.
- HENDRICH, J. (1988). *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN.
- HNÍK, O. (2015). 'Didaktika literatury: od polemických diskursů po formování samostatného oboru'; 'Didaktiky expresivních oborů: tvorba a její reflexe ve výchově a vzdělávání' a 'Oborové didaktiky: bilance a perspektivy'. In: I. Stuchlíková – T. Janík (edd.), *Oborové didaktiky: vývoj – stav – perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita; 41-65, 383-385, 425.
- HNÍK, O. (2017). *Didaktika literatury: výzvy oboru*. Praha: Karolinum.
- HOAGLUND, J. (1993). 'Critical Thinking: A Socratic Model'. *Argumentation*, Vol. 7/3; 291-311.
- HOFFMANN, B. (1978-1979). 'K pojetí výchovných a vzdělávacích metod při vyučování literatury'. *Český jazyk a literatura*, 29/2; 54-64.
- HRABÁK, J. (1973). *Poetika*. Praha: Československý spisovatel.
- HRUBÝ, T. (1891). 'Zur Reform unseres Lateinunterrichtes'. *Supplement-Heft zum 42. Jahrgang der ZÖG (=Zeitschrift für österreichischen Gymnasien)*; 41-52.
- HŘÍBKOVÁ, R. (1999-2000). 'Umělecký text při výuce cizím jazykům'. *Cizí jazyky*, 43/č. 3; 80-81.
- CHRISTODOULOU, D. (2014). *Seven Myths about Education*. London: Routledge.
- INGARDEN, R. (1967). *O poznávání literárního díla*. Praha: Československý spisovatel. (překlad: Hana Jechová).

- JEHLIČKA, M. (1971a). 'Úkoly metodiky literatury'. In: V. Dostálová (ed.), *O literární výchově* (sborník statí). Praha: SPN; 5-15.
- JEHLIČKA, M. (1971b). 'Způsoby vnímání literárního díla v letech dospívání'. In: V. Dostálová (ed.), *O literární výchově* (sborník statí). Praha: SPN; 26-32.
- JOLLES, A., (⁴1968). *Einfache Formen*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- KÁBRT, J. – KASL, B. (1958). 'Pokusné osnovy jazyka latinského'. *Cizí jazyky*, 2; 168-172.
- KASÍKOVÁ, H. (2007). 'Cíle vyučování' a 'Obsah vzdělávání'. In: A. Vališová – H. Kasíková a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada; 135-141 a 143-151.
- KEPARTOVÁ, J. (2018). 'Antické mýty ve vzdělávacím systému českých zemí (1848-1918)'. In: J. Čechvala – E. Poláčková et al., *Vymyšlená Ithaka. Recepce antické mytologie v české kultuře*. Praha: Filosofia; 111-146.
- KOMENSKÝ, J. A. (1657/1957). 'Schola ludus seu Encyclopaedia viva, h. e. lanuae linguarum praxis scenica'. In *J. A. Comenii opera didactica omnia, Tomus II, Pars III*. Praha: Academia scientiarum Bohemoslovenica; 831-1039.
- KOUBEK, P. (2019). *Revize RVP: Literární výchova a literární komunikace, analyticko-koncepční studie*. Praha: NÚV. On-line: http://www.nuv.cz/file/3633_1_1/ (10. 3. 2020).
- KRIPPNER, P. (1895). 'Je-li četba z jazyků klassických instrukcemi všude na míru dosažitelnou vymezena'. *Věstník českých professorů*, 1895/1-2; 25-27, 61-64.
- KRIPPNER, P. (1896). 'Četba latinská ve třídě páté'. *Věstník českých professorů*, 1896/3; 49–52.
- KUDRNOVSKÝ, A. (1919). 'Latina na reformním reálném gymnáziu'. *Věstník českých professorů*, 1919/26; 114-120.
- KUHLMANN, P. (ed.) (2010). *Lateinische Literaturdidaktik*. Bamberg: C. C. Buchner.
- KUŤÁKOVÁ, E. – MAREK, V. – ZACHOVÁ, I. (2002). *Moudrost věků. Lexikon latinských výroků, přísloví a rčení*. Praha: Leda.
- KUŤÁKOVÁ, E. (2008). 'Možnosti uplatnění latiny a antické kultury v průřezových tématech RVP G'. In: B. Pokorná (ed.), *Netradiční přístupy k výuce klasických jazyků*. Olomouc: FF UP; 6-9.
- KUŤÁKOVÁ, E. (2011). 'Sentence jako ortel a poselství'. In: P. Šípová – M. Spívalová – J. Jiřík (edd.), *Ad honorem Eva Stehlíková*. Praha: Filosofický ústav AV ČR; 162-175.
- KYLOUŠKOVÁ, H. (2007). *Jak využít literární text ve výuce cizích jazyků*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- 'Latinský jazyk' (2005). In: *Metodický portál RVP: Články [online]*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. On-line: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/gk/372/LATINSKY-JAZYK.html>. (10. 6. 2018)
- LEDERBUCHOVÁ, L. (2010). *Literatura ve škole*. Plzeň: Západočeská univerzita.
- LÖSCHMANN, M. – SCHRÖDER(OVÁ), G. (1984). *Literarische Texte im Fremdsprachenunterricht*. Leipzig: VEB Verlag.
- MALASPINA, E. (2014). 'Insegnare letteratura latina alle superiori ieri e oggi'. In: E. Nuti(ová) – G. Brandone – T. Cerrato(vá) (edd.), *Didattica delle lingue classiche. Atti del convegno, Torino, 2 aprile 2014*. Torino: Liceo Classico "Massimo D'Azeglio".
- MAŇÁK, J. – ŠVEC, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido.
- MAREK, B. (2014). 'Využití latinského divadla při výuce latiny'. In: K. Vymětalová (ed.), *Vivat Latina reserata!*. Opava: Ústav historických věd Slezské univerzity v Opavě; 66-70.
- MAREK, B. – VANÍKOVÁ, M. (2017). *Výuka latiny na gymnáziích – dotazník pro učitele latiny*. Praha: FF UK. (nepublikováno)

- MAREK, B. (2019). 'Kritické myšlení ve vzdělávacím procesu: inspirace Sókratem a Kantem'. In: J. Gazda – V. Liška – B. Marek, *Kritické myšlení. Dovednost (nejen) pro 21. století*. Praha: P3K; 9-29.
- MIRAGLIA, L. (2009). *Nova via Latine doceo: guida per gl'insegnanti. Parte I, Familia Romana*. Montella: Vivarium novum.
- MOLČÍK, M. (1892). 'O úpravě a obsahu kollektaneí ke spisům latinským a řeckým'. *Krok*, 6; 204-205, 252-256 a 305-310.
- MOUCHOVÁ, B. (1983). 'Kolokvium o výuce latiny'. *ZJKF*, XXV; 35-36.
- NAKONEČNÝ, M. (1996). 'Literatura jako psychologický nástroj'. In: J. Kubíček (ed.), *Knihovny současnosti: sborník ze 4. konference, konané ve dnech 9.-11. října 1996 v Seči u Chrudimi*. Brno: Sdružení knihoven České republiky.
- NEUHÖFER, R. (1902-1903). 'Cicero na gymnasiích'. *Věstník českých profesorů*, 1902-1903/10; 243-248.
- NEZKUSIL, V. (2004). *Nástin didaktiky literární výchovy: čtyřletá gymnázia a vyšší třídy víceletých gymnázií: z praxe pro praxi*. Praha: Pedagogická fakulta UK.
- NIETZSCHE, F. (1878/2010). *Lidské, příliš lidské I: Kniha pro svobodné duchy*. Praha: OIKOYMENH. (překlad: Věra Koubová).
- NOVOTNÝ, F. (1939). 'Poslání klasické filologie na dnešní střední škole'. *Střední škola*, 19; 177-184.
- OTIS, B. (1967). 'The Uniqueness of Latin Literature'. *Arion: A Journal of Humanities and the Classics*, Vol. 6, No. 2; 185-206.
- PEČENÝ, J. (1928). 'K úpravě latinské četby'. *Střední škola*, 8; 27-29.
- PELÁN, J. (2020). 'Smysl lze nalézt pouze v diachronii'. iForum 14. 8. 2020. On-line: <https://iforum.cuni.cz/IFORUM-16838.html> (15. 4. 2021).
- PETRÁŇ, T. (2011). *Ecce homo. Esej o vizuální antropologii*. Pardubice: Univerzita Pardubice.
- PETTY, G. (2008). *Moderní vyučování*. Praha: Portál. (překlad: Štěpán Kovařík).
- POKORNÁ, B. (ed.) (2008). *Netradiční přístupy k výuce klasických jazyků – Sborník z konference konané v rámci projektu FRVŠ 2007: Propagace výuky latinského jazyka*. Olomouc: FF UP.
- PURM, R. (1993-1994). 'Čtení v cizím jazyce'. *Cizí jazyky*, 37/č. 5-6; 163-169.
- RVP G – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* (2007). Praha: Výzkumný ústav pedagogický.
- ŘEZNÍČKOVÁ, K. (2007). *Študenti a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867-1918*. Praha: Libri.
- SCHADEWALDT, W. (1931/1963). 'Sinn und Werden der vergilischen Dichtung'. In: H. Oppermann (ed.), *Wege zu Vergil*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- SCHAUER, H. G. (1890). 'Literatura a literární dějepis'. *Literární listy*, XI/23; 385-387.
- SKOPEČKOVÁ, E. (2010). *Literární text ve výuce anglického jazyka: specifické aspekty didaktiky anglicky psané literatury ve výuce anglického jazyka v kontextu současných proměn české vzdělávací soustavy*. Plzeň: Západočeská univerzita.
- SLAVÍK, J. (2001). *Umění zážitku, zážitek umění (teorie a praxe artefilitiky)*, 1. díl. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta.
- SLAVÍK, J. – WAWROSZ, P. (2004). *Umění zážitku, zážitek umění (teorie a praxe artefilitiky)*, 2. díl. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta.
- SOUČEK, J. (2011). 'Význam antického dědictví v dějinách evropské civilizace a v naší současnosti'. In: J. Kohnová – B. Holubová (edd.), *Rozmanité podoby vzniku státnosti (XXII. letní škola historie)*. Praha: Vydavatelství Pedagogické fakulty UK.

- STIEBITZ, F. (1931). 'O četbě Plauta na gymnasiu'. *Práce druhého sjezdu klasických filologů slovanských v Praze 1931*; 421-424.
- STROH, W. (2008). 'De origine vocum humanitatis et humanismi'. *Gymnasium*, 115; 535-571.
- SVOBODOVÁ, E. (1960). 'Vyučování klasickým jazykům a výklady kulturních dějin'. *ZJKF*, II; 97-98.
- ŠUSTA, J. (1999). *Úvahy o všeobecných dějinách*. Praha: Argo.
- TOMKOVÁ, A. (1998). 'Umělecká literatura a dramatická výchova'. In: S. Koťátková et al., *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. Praha: Karolinum; 158-218.
- USTUPSKÝ, A. (1917). 'O četbě autorů vůbec a na nižším gymnasiu zvláště'. *Věstník českých profesorů*, 1917/24; 10-27.
- VALA, J. (2011). *Poezie v literární výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- VALA, J. (2014). *Vybrané kapitoly z didaktiky literární výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- VALENTA, J. (1978). *Problematika cíle a výuky latinského jazyka na gymnáziích*. Praha: Univerzita Karlova (dipl. práce).
- VALENTA, J. (2008). *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada.
- VANÍKOVÁ, M. (2019). 'Současný stav výuky latiny v ČR'. *ZJKF – Auriga*, LXI/2; 97-108.
- VÁŇOVÁ, R. (2000). 'České gymnázium v 70. a 80. letech 20. století'. In: I. Navrátil (ed.), *Minulost, současnost a budoucnost gymnazijního vzdělávání*. Semily: Státní okresní archiv Semily; 101-113.
- VARCL, L. et alii (1978). *Antika a česká kultura*. Praha: Academia.
- VOJTÍŠEK, O. (2019). 'Metodologické vlivy v současných didaktických interpretacích na střední škole'. *Slovo a smysl*, 16/č. 31; 209-224.
- VYKOUKAL, F. V. (1909). 'Nová osnova gymnasiijní a česká gymnasia'. *Věstník českých profesorů*, 1909/16; 429-432.
- VYMĚTALOVÁ, K. (2014). 'Více nebo méně latiny? Peripetie odborných diskusí na stránkách dobového tisku o způsobu a obsahu výuky latiny na středních školách rakouské monarchie na přelomu 19. a 20. století'. *Historica Olomucensia*, 47; 117-146.
- WAQUET(OVÁ), F. (2001). *Latin or the Empire of a Sign*. London – New York: Verso. (překlad: John Howe).
- WEIDEN BOYD(OVÁ), B. (2007). 'A Poet Restored: Contemporary Scholarship and the Teaching of Ovid'. In: R. Ancona (ed.), *A Concise Guide to Teaching Latin Literature*. Norman: University of Oklahoma Press; 21-52.
- ZORMANOVÁ, L. (2012). *Výukové metody v pedagogice*. Praha: Grada.
- ZUSKA, V. (2001). *Estetika: úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Praha: Triton.

Publikační, akademická a pedagogická činnost:

Akademická a pedagogická činnost

- od října 2017 asistent (didaktik klasických jazyků) na ÚŘLS FF UK
- od 2011 výuka latiny a řečtiny na Akademickém gymnáziu v Praze
- od 2009 externí spolupráce s Katedrou společenských věd FSv ČVUT
- 2012-2017 výuka latiny a řečtiny v jazykové škole Mgr. Dany Čepkové
- 2009-2010 externí spolupráce se Slovanským ústavem AV ČR

Studium v zahraničí

- 2004-2005 dvousemestrální pobyt v *Accademia Vivarium Novum*, Montella, Itálie
- 2004 týdenní pobyt na *JACT Latin Summer School*, Wells, Velká Británie

Podíl na grantech a projektech

výukové

- 2020-2022 účast na projektu OPVVV: *Podpora pregraduálního vzdělávání učitelů na UK*; Číslo projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_068/0016093
- 2015 projekt vnitřní soutěže FF UK o rozvojové prostředky FF_15_TO1_021: *Inovace předmětu Stylistická a překladová cvičení (obor: Latinský jazyk a literatura)* (řešitel), hlavní řešitelka: doc. Mgr. Lucie Pultrová, Ph.D.
- 2015 projekt vnitřní soutěže FF UK o rozvojové prostředky: *Inovace seznamu povinné četby v latinském jazyce pro 1. ročník bakalářského studia Latinského jazyka a literatury*. (řešitel), hlavní řešitel: Mgr. Michal Ctibor
- 2010 podíl na tvorbě výstupů z grantu (film a příručky) FRVŠ na inovaci výuky: *Výroba multimediální pomůcky pro výuku latiny*, hlavní řešitelka: Mgr. Martina Vaníková

další

- od 2020 Univerzitní centrum pro studium antické a středověké myšlenkové tradice (UNCE/HUM/016), člen řešitelského týmu (junioři - in spe); hlavní řešitelka: prof. Lenka Karfíková
- 2018-2021 účast na projektu (metodik vzdělávacích programů) *Informace pro rozvoj demokratické společnosti* (MŠMT OPVVV; Výzva 02_16_032 pro Budování kapacit pro rozvoj škol II v prioritní ose 3 OP), reg. č. projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008181; hlavní řešitel: doc. Václav Liška (FSv ČVUT)

Konference, přednášky a semináře

a) mezinárodní

- 2015 *Comenius' Schola Ludus, Then and Now* (Colloque international «Fabula agitur» – Pratiques théâtrales et artistiques, oralité et apprentissage des langues et cultures de l'Antiquité. Histoire, esthétique, didactique, Grenoble)

- **2014** *Teaching Ancient Greek Language and Culture at Grammar Schools in the Czech Republic* (Seminars on Ancient Greek Literature and Culture, Delfy)
- **2010** *Matrona quaedam Ephesi... a De fabulis Lupinis* (konference Monumenta viaeque - In honorem et memoriam Iohannis Ørberg, Řím)
- **2008** *Evangelium secundum Lucam (loci electi) a Latinitas viva et vita eius* (konference Litterarum vis, Szeged a Budapešť)

b) tuzemské

- **2021** *Od abecedy k deklamaci: jak to chodilo v římské škole* (Třetí setkání učitelů latiny a dějepisu 2021, ÚKS FF MUNI Brno)
- **2020** *Římská literatura v literární výchově* (Oborové didaktiky a pregraduální příprava učitelů na FF UK, Praha)
- **2020** *Význam římské literatury pro všeobecné vzdělání* (Letní konference UNCE, FF UK, Praha)
- **2019** *Přírodní katastrofy a podivné úkazy v dějinách Říma* (Den latiny VIII na FF UK, Praha)
- **2019** *Paulus Orosius a přírodní katastrofy v dějinách Říma* (XXVII. Letní škola klasických studií: Evropská civilizace a příroda, Kabinet pro klasická studia FLÚ AV ČR, Kutná Hora)
- **2019** *Antická každodennost - Od abecedy k deklamaci: jak to chodilo v římské škole* (přednáška pro U3V, FF UK, Praha)
- **2018** *Několik postřehů k literární stránce Zlaté buly Karla IV. (1356)* (Jiří z Poděbrad: volba a korunovace českého krále, Královská kolegiální kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, Praha)
- **2017** *Latinsky s Ovidiem* (Den latiny VI na FF UK, Praha)
- **2017** *Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti* (seminář Asociace učitelů klasických jazyků – ALFA, Praha)
- **2016** *Paulus Orosius a přírodní katastrofy v dějinách Říma* (kolokvium Roma aeneas MMXVII: Itálie a Galie, pohané a křesťané v 5. stol. n. l., Praha)
- **2015** *Intellexi illum versipellem esse! - Petroniovo vypravování o vlkodlakovi* (Den latiny IV na FF UK, Praha)
- **2015** *Vhodnost Ørbergových výukových materiálů k inscenaci* (metodický seminář k učebnici Familia Romana – „Latinský jazyk nově“, Tábor)
- **2014** *Živá latina na gymnáziu* (workshop OPPA, Arcibiskupské gymnázium, Praha)
- **2014** *Matrona quaedam Ephesi... (antická novela) a Quid istuc obsecro est? aneb What the hell is this? (srovnání anglické a latinské hovorové frazeologie)* (Den latiny III na FF UK, Praha)
- **2014** *Možnosti využití živé latiny pro čtenářskou gramotnost v latině* (workshop čtenářské gramotnosti OPPA, Arcibiskupské gymnázium, Praha)
- **2014** *Výuka latiny a řečtiny na Akademickém gymnáziu. Užití dramatických vsuvek ve výuce* (spolu s J. Morávkem) (JKF, Praha)
- **2014** *Schola ludus neboli zpráva o využití (autorského) latinského divadla při výuce latiny* (konference Vivat latina reserata! na FPF SU, Opava)
- **2013** *At ego tibi sermone isto Milesio varias fabulas conseram... (tvorba latinsky psaného příběhu) a At ut scias nunc dehinc Latine iam loquar (frazeologie římské komedie)* (Den latiny II na FF UK, Praha)

- **2013** *Basilejská kompaktáta a Jiří z Poděbrad (rozbor překladu kompaktátních listin)* (kolokvium Jiří z Poděbrad – pragmatik a/či vizionář, Senát PČR, Praha)
- **2012** „*Loquerisne Latine?*“ aneb *i to je možné a snad i žádoucí – stručný úvod do mluvené latiny* (Den latiny I na FF UK, Praha)
- **2007** *Další aktivity spojené s živou latinou na ÚŘLS FF UK* (konference Netradiční přístupy k výuce klasických jazyků, Olomouc)
- **2006** *Stella, villa aetiva a Ferdinando Tirolensi constructa* (Seminarium Latinum Pragense IV, Praha)

Publikace

Sborníky

- MAREK, B. – HONČ, P. (edd.), 2013. *Visuque et auditu iuxta venerabilis adrogantiam effugerat. Sborník k 80. narozeninám prof. Bohumily Mouchové*. Praha: Jednota klasických filologů, ISBN: 978-80-904945-2-7, 263 s.

Odborné články v recenzovaných časopisech

- MAREK, B., 2021. 'Latinská četba na gymnáziích od roku 1948 do současnosti'. *Auriga (ZJKF) - v recenzním řízení*
- MAREK, B., 2020. 'Latinská četba na gymnáziích od konce 19. století do roku 1948'. *Auriga (ZJKF) LXII/1; 91-116.*
- MAREK, B., 2019. 'Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti – část 4'. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých 1/2019; 24-34.*
- MAREK, B., 2017. 'Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti – část 3'. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých 3-4/2017; 2-8.*
- MAREK, B., 2017. 'Hermeneumata (Pseudodositheana) and Their Didactic Use'. *AUC Philologica – Graecolatina Pragensia XXVII – 2/2017; 127-152.*
- MAREK, B., 2016. 'Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti – část 2'. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých 4/2016; 2-11.*
- MAREK, B., 2016. 'Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti – část 1'. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých 3/2016; 5-13.*
- MAREK, B., 2013. 'George of Poděbrady and the Compacts of Basle – a Contribution to the Colloquium „George of Poděbrady – a Pragmatist and/or a Seer“'. *Journal on Legal and Economic Issues of Central Europe Vol. 4/2013, No. 2; 155-158.*

Články v konferenčních sbornících

- MAREK, B., 2021. 'Římská literatura v literární výchově'. In: M. Strouhal (ed.), *Oborové didaktiky a pregraduální příprava učitelů na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*, Praha: Karolinum. - **v recenzním řízení**
- MAREK, B., 2019. 'Obraz slavného rytíře Jana Žehrovského z Kolovrat v *Deníku o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a z Blatné z Čech až na konec světa*'. In: P. Čornej - V. Liška (edd.), *Jiří z Kunštátu a na Poděbradech, 1420*. Zlín: Academia Economica s. r. o., 91-109.

- MAREK, B., 2014. 'Využití latinského divadla při výuce latiny'. In: K. Vymětalová (ed.), *Vivat Latina reserata!* Opava: Ústav historických věd, Slezská univerzita v Opavě, 66-70.
- MAREK, B., 2013. 'Basilejská kompaktáta a Jiří z Poděbrad'. In: V. Liška (ed.), *Jiří z Poděbrad - pragmatik a/či vizionář*. Praha: ČVUT, 27-46.
- MAREK, B., 2014. 'Kateřina z Poděbrad a Janus Pannonius'. In: *Jiří z Poděbrad a jeho rodina* (kolektiv autorů). Praha: ČVUT, 23-37.

Články a kapitoly v ostatních periodikách, sbornících a publikacích

- MAREK, B., 2020. 'Humanita (*humanitas*) a humanismus'. In: Kolektiv autorů. *Kompetence 01*. Praha: ČVUT, 51-72.
- MAREK, B., 2019. 'Kritické myšlení ve vzdělávacím procesu: inspirace Sókratem a Kantem'. In: J. Gazda - V. Liška - B. Marek. *Kritické myšlení. Dovednost (nejen) pro 21. století*. Praha: P3K, 9-29.
- MAREK, B., 2018. 'Zlatá bula Karla IV. + dodatek č. 1'. In: V. Liška (ed.), *Jiří z Poděbrad, král český*. Praha: Olympia, 59-72.
- MAREK, B., 2013. 'Prooemium – Vita et opera Bohumilae Mouchové'. In: B. Marek – P. Honč (edd.). *Visuque et auditu iuxta venerabilis adrogantiam effugerat. Sborník k 80. narozeninám prof. Bohumily Mouchové*. Praha: Jednota klasických filologů, 9-12.
- MAREK, B., 2009. 'Stella – villa aestiva a Ferdinando Tirolensi constructa'. *Vox Latina* 45/175; 10-15.

Recenze a zprávy

- MAREK, B., 2016. 'Pohřební řeči nad rakví'. In: V. Liška (ed.), *Karel IV. – Pohřeb*. Praha: Academia enonomia, 14. (stručný úvod k latinské i české verzi řeči pronesených na pohřbu Karla IV.)
- MAREK, B., 2014. 'Historiam scribere (et legere) – zpráva o symposiu k jubileu prof. Bohumily Mouchové.' *Auriga (ZJKF)* LVI/2; 66-68.
- MAREK, B., 2013. 'Didaktické využití překladu basilejských kompaktát'. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých* 2/2013; 34-35.
- MAREK, B., 2012. 'Schola ludus neboli zpráva o využití (autorského) latinského divadla při výuce latiny.' In: L. Krejčová – V. Mertin (edd.), *Škola jako místo setkávání – sborník příspěvků z konference*. Praha: UK FF, CD-ROM.
- MAREK, B., 2009. 'Litterarum vis.' *Auriga (ZJKF)* LI; 103-105.
- MAREK, B., 2008. 'Další aktivity spojené s živou latinou na ÚŘLS FF UK.' In: B. Pokorná (ed.), *Netradiční přístupy k výuce cizích jazyků*. Olomouc: Univerzita Palackého, 33-34.
- MAREK, B., 2006. 'De Seminario Pragensi.' *Vox Latina* 42/166; 592-594.
- MAREK, B., 2006. 'Academia Vivarium novum.' *Auriga (ZJKF)* XLVIII; 61-64.
- r. ØRBERG, H. H. – ČEPELÁK, J. A., 2012. *Latinsko-český kapesní slovník*. Dobřichovice: Kava-Pech. – pro nakladatelství Kava-Pech.

Překlady

a) do češtiny

- Paulus OROSIUS *Dějiny proti pohanům*, 2018, ed. B. Mouchová, Praha: Argo (překlad 5. knihy + poznámky), 219-274.
- *Basilejská kompaktáta* (soubor listin publikovaný Fr. Palackým v Archivu českém). 2013. V rámci příspěvku: 'Basilejská kompaktáta a Jiří z Poděbrad'. In: V. Liška (ed.), *Jiří z Poděbrad – pragmatik a/či vizionář*. Praha: ČVUT, 27-46. Týž překlad vyšel i jako separát v: Liška, V. (ed.), 2013. *Kompaktáta*. Zlín: Academia Economica s. r. o., 44 s.

b) do latiny

- Předmluva v publikaci: *Dodatky k prvnímu dílu Slovníku jazyka staroslověnského* (2008-2010, GA0/GA) - Projekt GA405/08/1582.
- Úvod, předmluva a popis edice v publikaci: Konzal, V. (ed.), 2007. *Čtyřicet homilií Řehoře Velikého na evangelia v českocírkevněslovanském překladu*. Praha: Slovanský ústav AV ČR – Euroslavica.

Studijní materiály

- MAREK, B. - LIŠKA, V., 2021. *Studie a komentáže* (v rámci projektu IRDS). Praha: ČVUT, 65 s.
- MAREK, B., 2020. 'Politické myšlení ve starověku'. In: J. Hrbková a kolektiv, *Společenské vědy pro techniky: ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada, 184-194.
- MAREK, B., 2019. Pracovní sešit v rámci projektu *Informace pro rozvoj demokratické společnosti: "Malé formy (sentence, citáty, přísloví, rčení apod.) jako didaktický nástroj"*. ČVUT, 31 s. + manuál pro učitele.
- MAREK, B., 2018. Pracovní sešit v rámci projektu *Informace pro rozvoj demokratické společnosti: "Rétorika u klasiků"*. ČVUT, 35 s.
- MAREK, B., 2016. *M. T. Cicero: Somnium Scipionis* – komentář, předmluva a slovníček. (nepublikovaná skripta).
- MAREK, B., 2016. *Petronius: Ex Satyricon libris de matrona quadam Ephesi...* – komentář, předmluva a slovníček. (nepublikovaná skripta).
- MAREK, B., 2016. *Valerius Maximus: Factorum et dictorum memorabilium libri IX* (výbor) – komentář, předmluva a slovníček. (nepublikovaná skripta).
- MAREK, B. – HONČ, P. (edd.), 2010. *Senofonte: Ciropedia – per il liceo classico*. Roma: Accademia Vivarium Novum. ISBN: 8895611160, 63 s. – komentář v duchu přímé metody výuky řečtiny
- MAREK, B. – VANÍKOVÁ, M. ET ALII, 2012. *Rosaciola/Liber discipvli*. Praha: Scriptorium, ISBN 978-80-87271-63-6, 65 s. – doprovodná publikace k didaktickému filmu
- MAREK, B. – VANÍKOVÁ, M. ET ALII, 2012. *Rosaciola/Liber magistri*. Praha: Scriptorium, ISBN 978-80-87271-64-3, 62 s. – doprovodná publikace k didaktickému filmu + Rosaciola – latinský didaktický film na DVD.

Divadlo a film

- tvorba scénářů k latinským divadelním představením: *Parva Rubra Cuculla; De casula ex crustulis exstructa; Rosaciola; Aureola; Romula a Rasnal phersur zal*. Na základě div. představení *Parva Rubra Cuculla, Casula ex crustulis exstructa, Rosaciola a Romula* vznikly či vznikají (ve spolupráci s doc. MgA. Tomášem Petráňem, Ph.D. a Mgr.

Martinou Vaníkovou, Ph.D.) stejnojmenné didaktické filmy na DVD (cf. www.lvpanostranet)

- odborný poradce pro latinu při natáčení německého filmu se středověkou tematikou *Die Pilgerin*

Spolupráce s odbornými periodiky na úrovni peer review

- *Linguistica Pragensia* ISSN 0862-8432 (print), 1805-9635 (online)

Další aktivity

- člen *Jednoty klasických filologů* (<http://jkf.ff.cuni.cz>)
- člen výboru *Asociace učitelů klasických jazyků (ALFA)* (<https://www.facebook.com/ALFA.asociace>)
- místopředseda spolku *LVPA z. s. (Ludi variantur, plausus augetur)* - tvorba latinského divadla a filmu (www.lvpanostranet)
- člen poroty a týmu pro vytváření úkolů v soutěži v latině pro středoškoláky *Certamen Latinum*